

การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตร และการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

A Synthesis of Graduate Students' Research in Early Childhood Education, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

อรุณี ฮอร์ดาล¹ วัฒนา มัคคสมัน² ชนิพรรณ จาคีเสถียร³

Arune Horadal¹ Wattana Makkasman² Chanipun Chartisathian³

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา (2) สังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา และ (3) ศึกษาแนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มี 2 กลุ่ม ได้แก่ งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครอบคลุมวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2555 จำนวน 180 เรื่อง และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และแบบสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) คุณลักษณะงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ที่ใช้ในการสังเคราะห์มีจำนวน 180 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 85 เรื่อง การศึกษาค้นคว้าอิสระ 95 เรื่อง ปีการศึกษา 2547 มีงานวิจัยเผยแพร่มากที่สุด โดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลองเป็นส่วนใหญ่ ใช้การทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลองมากที่สุด ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ ส่วนใหญ่ทดลองในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้วยกิจกรรมการเล่น ทาน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสังเกตมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนมากใช้สถิติพรรณนา 2) เนื้อหาสาระที่ศึกษาและผลการศึกษา พบว่า เนื้อหาสาระที่ศึกษามี 2 ประเด็นหลัก คือ ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ มีทั้งหมด 7 กิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ทุกด้าน และ 3) แนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะไว้ 3 ประการ คือ (1) ด้านตัวแปรที่ควรศึกษา (2) ด้านวิทยวิธีทางการวิจัย และ (3) ด้านการวิจัยต่อยอด

คำสำคัญ: การสังเคราะห์งานวิจัย การปฐมวัยศึกษา บัณฑิตศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate characteristics of graduate students' research on early childhood education, (2) to synthesize graduate students' research on early childhood education, and (3) to study trends of graduate students' research on early childhood education.

The research population of this study comprised 180 research studies, including theses and independent studies published during B.E. 2536 – 2555, and four experts participating in a focus group discussion. The employed research instruments were a research characteristics conclusion form, and a focus group discussion. Data were analyzed using the frequency, percentage, and content analysis.

Research findings were as follows: 1) regarding characteristics of graduate students' research on early childhood education, it was found that there were 180 graduate students' research: 85 theses and 95 independent studies. Most research studies were completed and published in B.E. 2547; employed one group pretest posttest experimental design; used systematic random sampling method in selecting the sample; investigated the impact of experiential activities- story telling; used observation forms as tools for data collection, and analyzed the data by using descriptive statistics. 2) regarding synthesis of research results on early childhood education, it was found that the research contents consisted of two themes: different aspects of child development, and the 7 provisions of child experiences which was found that all of them could be used to support all domains of child development. 3) regarding trends of graduate students' research on early childhood education, the experts expressed their views on the following 3 issues: (1) variables that can be studied further, (2) research methodologies, and (3) extension of research findings.

Keywords: Research synthesis, Early childhood education, Graduate studies

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้เริ่มเปิดทำการสอนระดับปริญญาโท ตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 รับนักศึกษา แผน ก. ที่กำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ ต่อมาในปีการศึกษา 2545 วิชาเอกปฐมวัยศึกษาได้เปิดรับนักศึกษาแผน ข. ที่กำหนดให้นักศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยเปิดรับนักศึกษาลับกับแผน ก. ปีเว้นปี การศึกษาในระดับปริญญาโท นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและการวิจัย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและฝึกทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้หรือสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และน่าเชื่อถือด้วยการฝึกทำวิจัยในระหว่างการศึกษา ก่อนเริ่มทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระ ดังนั้น การศึกษาในระดับนี้จึงมีทั้งการได้เพิ่มพูนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย

มหาวิทยาลัยวิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่สำเร็จการศึกษามีความหลากหลาย ทั้งที่เป็นอาจารย์ ครู ผู้ดูแลเด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก จากสถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา และสถานพัฒนาเด็กที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน รับผิดชอบดูแลเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 2-6 ปี ซึ่งอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 และห้องเรียนคละอายุ ดังนั้นผลงานวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระจึงมุ่งเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ และคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่รับผิดชอบ เช่น พัฒนาการทางร่างกาย: ด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา พัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม: ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง และพัฒนาการทางสติปัญญา: ด้านการคิด ภาษา ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายตามนวัตกรรมและลักษณะกิจกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก ส่งผลให้ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งงานวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันออกไป ที่ผ่านมามีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของวิชาเอกปฐมวัยศึกษาบางคนทำการสังเคราะห์งานวิจัยในบางประเด็นที่สนใจ แต่ยังไม่มีการนำผลงานของมหาวิทยาลัยที่จบการศึกษารุ่นแรก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 จนถึงปีการศึกษา 2555 มาทำการสังเคราะห์ในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งประภาพรรณ เสงี่ยมวงศ์ และคณะ (2538: 1-2) กล่าวว่าไว้ว่า เมื่อมีงานวิจัยในหัวข้อทำนองเดียวกันจำนวนมาก งานวิจัยแต่ละชิ้นเหล่านี้มีกรายงานผลตามข้อมูลการวิจัยที่ได้ในระดับหนึ่ง หากจะนำไปประยุกต์ใช้ก็จะให้คุณค่าเพียงส่วนเดียวหรือบางส่วนเท่านั้น บางครั้งผู้ที่นำผลงานไปใช้มักประสบความสับสนในคำตอบจากงานวิจัย เพราะคำตอบในเรื่องเดียวกัน ผลออกมาไม่ตรงกัน ทำให้เกิดปัญหาที่น่าสนใจว่าผลงานวิจัยที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ควรเป็นอย่างไร ซึ่งการยึดผลวิจัยจากงานวิจัยเพียงเล่มเดียวหรือสองเล่มอาจไม่ถูกต้อง และไม่น่าเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้หากได้มีการนำรายงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน มาสังเคราะห์ด้วยการสรุปผลการวิจัย และสรุปความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง จะช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช 2542: 19) ทั้งนี้เนื่องจากการสังเคราะห์งานวิจัยทำให้เกิดความเข้าใจองค์รวมและความคิดรวบยอดของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน รวมทั้งทำให้เกิดองค์ความรู้

ในกรอบเนื้อหาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมีทั้งลักษณะการใช้องค์ความรู้ในกรอบเนื้อหานั้น การต่อยอดองค์ความรู้ และการเชื่อมโยงไปใช้ในงานการวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่

ดังนั้นคณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคณาจารย์ประจำวิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยในด้านต่างๆ เพื่อสรุปรวมให้เห็นองค์ความรู้ใหม่ๆ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของงานวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดความรู้ด้านการวิจัย และเป็นสารสนเทศสำหรับการค้นคว้างานวิจัย รวมทั้งเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการศึกษาได้นำองค์ความรู้หรือนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาทั้งวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เผยแพร่ระหว่างปี 2538-2555
2. การสังเคราะห์งานวิจัย จะครอบคลุมในด้านข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย องค์ความรู้/นวัตกรรมของงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครอบคลุมวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2555 จำนวน 180 เรื่อง และ 2) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยที่ผ่านการทดลองหาความสอดคล้องของคณะผู้วิจัย ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง โดยให้คณะผู้วิจัยบันทึกข้อมูลงานวิจัยเล่มเดียวกัน ผลการบันทึกมีความสอดคล้องประมาณร้อยละ 90 – 95 และแบบสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับทิศทางและแนวโน้มของการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มและทิศทาง การวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัยศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 สืบค้นวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี 2536-2555 จากระบบสืบค้นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

1.2 คณะผู้วิจัยอ่านรายงานวิจัยที่ได้มาอย่างละเอียด แล้วทำการบันทึกข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัย และค่าสถิติต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย

1.3 จัดเตรียมแฟ้มข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัย คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดเวลาในการสนทนา พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารที่ใช้ประกอบการสนทนา ได้แก่ ผลการสังเคราะห์งานวิจัย และแบบสนทนากลุ่ม

2.2 จัดสนทนากลุ่มในวันที่ 7 ตุลาคม 2557 ณ ห้องประชุม 2222 อาคารวิชาการ 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการสังเคราะห์วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทราบอีกครั้ง จากนั้นได้เริ่มให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น จำนวน 3 ประเด็นที่ได้กำหนดในแบบสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยได้บันทึกเสียงและจดบันทึกในระหว่างการสนทนา

2.3 หลังจากการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสร็จสิ้นแล้ว คณะผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของความคิดเห็น ให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงดำเนินวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 แนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะงานวิจัย งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วยงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 180 เรื่อง เป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 85 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 47.2 การศึกษาค้นคว้าอิสระ 95 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.8 เมื่อพิจารณาตามปีการศึกษา พบว่างานวิจัยในปีการศึกษา 2547 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.4 รองลงมาคือปีการศึกษา 2551 คิดเป็นร้อยละ 10.6 คุณลักษณะงานวิจัยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1.1 รูปแบบงานวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ร้อยละ 10.0 งานวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ส่วนใหญ่เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest posttest design) คิดเป็นร้อยละ 67.2 รองลงมาเป็นการทดลองแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังการทดลอง (nonequivalent group pretest posttest design) คิดเป็นร้อยละ 11.7 ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเป็นระบบ คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมา คือ ไม่ระบุวิธีสุ่ม ร้อยละ 23.5

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นแบบสังเกต คิดเป็นร้อยละ 26.7 รองลงมาคือแบบทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 25.6

1.3 กิจกรรมหลักที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลมคิดเป็นร้อยละ 42.2 เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับนิทาน กิจกรรมการประกอบอาหาร กิจกรรมการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ฯลฯ รองลงมาเป็นกิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 35.0 เช่น การให้ความรู้ผู้ปกครอง การพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

1.4 ตัวแปรที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเรื่องอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ คิดเป็นร้อยละ 37.8 เช่น การสังเคราะห์งานวิจัย การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฯลฯ รองลงมาเป็นการพัฒนาด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 30.0

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนใหญ่ใช้สถิติพรรณนา คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาคือ การทดสอบค่าที แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ dependent sample) คิดเป็นร้อยละ 37.4

ตอนที่ 2 เนื้อหาสาระหรือประเด็นที่ศึกษาและผลการศึกษา แบ่งออกเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ และการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษามีการศึกษาเนื้อหาสาระหรือประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย มีการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.7 เป็นการศึกษาด้านกล้ามเนื้อเล็กมากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาศึกษาด้านกล้ามเนื้อใหญ่ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.4

2.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ มีการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.6 เป็นการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง/ความเชื่อมั่นด้านการแสดงออกมากที่สุด จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.0

2.1.3 พัฒนาการด้านสังคม มีการศึกษาจำนวน 32 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.7 เป็นการศึกษาพฤติกรรมร่วมมือมากที่สุด จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.1 รองลงมาเป็นการศึกษาความรับผิดชอบ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.9

2.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา มีการศึกษาจำนวน 54 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.0 เป็นการศึกษาทักษะคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์มากที่สุด จำนวน 22 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาศึกษาด้านการพูด จำนวน 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 31.5

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา มีการศึกษาเนื้อหาสาระหรือประเด็นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.2.1 กิจกรรมเกี่ยวกับนิทาน งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษาที่ศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับนิทานมีจำนวน 41 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.8 เช่น การเล่านิทาน การพัฒนาหนังสือนิทาน เป็นต้น

2.2.2 กิจกรรมทางภาษา งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษาที่ศึกษา กิจกรรมทางภาษามีจำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.6 เช่น กิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการเขียน เป็นต้น

2.2.3 กิจกรรมเกี่ยวกับผู้ปกครอง งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษาที่ศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับผู้ปกครองมีจำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.1 เช่น การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่โรงเรียน การให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านการใช้สารสัมพันธ์บ้านโรงเรียน เป็นต้น

2.2.4 กิจกรรมการใช้วัสดุธรรมชาติ งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้วัสดุธรรมามีจำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.3 เช่น การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ การจัดกิจกรรมตามแนวคิดพหุปัญญา เป็นต้น

2.2.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่น งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ที่ศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นมีจำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.6 เช่น การเล่นบล็อก การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

2.2.6 กิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษาที่ศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะมีจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.9 เช่น การเคลื่อนไหวประกอบการใช้อุปกรณ์ การเคลื่อนไหวประกอบนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น

2.2.7 กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ที่ศึกษา กิจกรรมศิลปะมีจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.9 เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียน การจัดกิจกรรมศิลปะ โดยใช้วัสดุธรรมชาติ เป็นต้น

2.2.8 กิจกรรมอื่นๆ งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา มีการศึกษากิจกรรมที่หลากหลายไม่สามารถจัดกลุ่มได้ จำนวน 70 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 38.9 เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม กิจกรรมดนตรี เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทั้ง 7 กิจกรรมดังกล่าว รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ สามารถสร้างเสริมหรือพัฒนาตัวแปรตาม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ต้องการพัฒนาได้

ตอนที่ 3 แนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านตัวแปร ตัวแปรสำคัญที่ควรศึกษา มีดังนี้

1.1 ตัวแปรต้น

1) การศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดประสบการณ์ที่มีการประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยังมีการศึกษาวิจัยกันน้อย เช่น การใช้องค์ความรู้ทางสมองเป็นฐานในการจัดประสบการณ์ พหุวัฒนธรรมศึกษา สะเต็มศึกษา (STEM Education) สตรีมศึกษา (STREAM Education) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก/ เด็กกับเด็ก การบริหารจัดการในชั้นเรียน เป็นต้น

2) การศึกษา/เปรียบเทียบรูปแบบต่างๆ ในการให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

3) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ/ศักยภาพครูและผู้ดูแลเด็กโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น การคิดไตร่ตรอง การสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครู (Professional learning community) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และกรณีศึกษา (Lesson study) การชี้แนะ (Coaching) การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา เป็นต้น

4) การศึกษาปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.2 ตัวแปรตาม

1) การพัฒนาความคิดรวบยอด ทักษะ และคุณลักษณะ/คุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยและบริบททางสังคมที่สำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์ ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถทางการคิด ค่านิยม 12 ประการ พฤติกรรมทางสังคมเชิงบวก เป็นต้น

2) การพัฒนาความคิดรวบยอด ทักษะ และคุณลักษณะ/คุณธรรม จริยธรรม ที่สำคัญและ
จำเป็นในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้แก่ครู ผู้ดูแลเด็ก และพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2. ด้านวิทยวิธีทางการวิจัย การออกแบบการวิจัยที่ควรให้ความสำคัญ มีดังนี้

- 2.1 การศึกษาแนวโน้มด้านนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนารวมเด็ก และการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 2.2 การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะที่สำคัญในอนาคตของเด็กปฐมวัย ครูและ
ผู้ดูแลเด็กปฐมวัย รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
- 2.3 การทำวิจัยในชั้นเรียนตามบริบทของชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียนที่นักศึกษากำลังทำงานอยู่ในลักษณะ
ของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method)
ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิจัยเชิงพยากรณ์ รวมถึงการส่งเสริมให้มีการออกแบบระเบียบวิธีการ
วิจัยที่หลากหลาย เช่น การเปรียบเทียบแบบสองกลุ่ม การออกแบบวิจัยแบบ ABAB และการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล
ที่ซับซ้อนขึ้น

3. ด้านการวิจัยต่อยอด การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้มีการศึกษาวิจัยไว้แล้วในเชิงลึกโดยใช้
วิทยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงผสมผสาน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อ
พัฒนาเด็กปฐมวัย

4. ประเด็นอื่นๆ ที่สำคัญและควรศึกษา มีดังนี้

- 4.1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การปกป้องสิทธิเด็ก และการพัฒนาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ
เด็กด้อยโอกาส เด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง
- 4.2 การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน
ในประเด็นที่น่าสนใจ เช่น คุณลักษณะและคุณสมบัติของครูปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ใน
การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การอภิปรายผล

1. คุณลักษณะงานวิจัยจากวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระทางการศึกษาปฐมวัยที่สำเร็จการศึกษา
ระหว่างปี 2538-2555 พบว่า มีงานวิจัยในปีการศึกษา 2547 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวิชาเอกปฐมวัยศึกษาเปิดรับ
นักศึกษา แผน ข. ในปีการศึกษา 2545 ซึ่งการเรียน แผน ข. ให้ความสำคัญกับการพัฒนานักปฏิบัติ (Practitioner)
มากกว่าการทำวิจัย ดังนั้นนักศึกษาจึงสามารถทำวิจัยขนาดเล็กที่ไม่ต้องใช้เวลามากเหมือนการเรียนแผน ก. ทำให้
นักศึกษาแผน ข. สามารถจบการศึกษาได้ภายใน 2 ปี ขณะเดียวกันนักศึกษาแผน ข. ก็สามารถสร้างแรงจูงใจให้
นักศึกษาแผน ก. เร่งทำวิจัยเพื่อให้สามารถจบการศึกษาให้เร็วขึ้นเช่นเดียวกับการเรียนแผน ข. ด้วย นอกจากนี้ยัง
พบว่างานวิจัยส่วนมากศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มแบบเป็นระบบ ทดลองในกิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ด้วยการเล่านิทานเป็นส่วนมาก โดยมุ่งศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็น
พัฒนาการด้านสังคม การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะกิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็น
กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่นนิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้วยการเล่นนิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจและได้เห็นตัวแบบจากตัวละครในนิทาน ได้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมากที่สุดคือ การสังเกต รองลงมาเป็นการใช้แบบทดสอบ สอดคล้องกับที่ บัญญา แสนทวี (2555) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัย มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างวัยอื่น เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดทางภาษา การควบคุมอารมณ์ สมาธิและช่วงความสนใจของเด็กที่ค่อนข้างสั้นกว่าวัยอื่น ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจึงให้ความสำคัญกับการสังเกต ขณะเดียวกันนลินี ณ นคร (2557, น.1-27 ถึง 1-34) กล่าวว่า การทดสอบ เป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่ใช้สำหรับวัดพัฒนาการ พฤติกรรม และการเรียนรู้ของเด็ก ที่ไม่สามารถวัดทางตรงได้ ต้องวัดผ่านเครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบวัด หรือแบบสำรวจ

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า รูปแบบการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test แบบ dependent sample) สอดคล้องกับที่กาญจนา วัธนสุนทร (2550) และรัตนา ดวงแก้ว (2555) ได้กล่าวไว้ว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษาส่วนมากออกแบบการวิจัยทั้งที่เป็นวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระอยู่ในกลุ่มของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และมีบางส่วนที่ออกแบบการวิจัยอยู่ในกลุ่มของการวิจัยประยุกต์ ซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงทดลองทั้งที่เป็นแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง และแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังการทดลอง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญญา ลินทร์ตันศิริกุลและคณะ (2550) ที่พบว่างานวิจัยด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ส่วนมากใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการทดสอบค่าที่

2. ผลการสังเคราะห์เนื้อหาสาระหรือประเด็นที่ศึกษาและผลการศึกษาจากงานวิจัยวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระทางการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชพบว่า ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ศึกษาครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ **พัฒนาการด้านร่างกาย** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก และกล้ามเนื้อใหญ่ **พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองความเชื่อมั่นด้านการแสดงออกและความฉลาดทางอารมณ์ **พัฒนาการด้านสังคม** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมร่วมมือ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมกรช่วยเหลือตนเอง/ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ **พัฒนาการด้านสติปัญญา** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทักษะคณิตศาสตร์/วิทยาศาสตร์ การพูด และการอ่าน ซึ่งครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในรูปของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และยังสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กระทรวงการศึกษา ประเทศสก็อตแลนด์

(The Scottish Office, 1999, น. 2 อ้างถึงใน พัชรา พุ่มพชาดิ, 2548, น. 14) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาของเด็ก ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง ต่อคนอื่น พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก และเพื่อขยายความสามารถในการสื่อสารความคิด และความรู้สึกของเด็กในหลากหลายวิธี

ผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ศึกษาในส่วนของการจัดประสบการณ์ มีการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญ คือ **กิจกรรมเกี่ยวกับนิทาน** พบว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา การใช้สื่อและเทคนิคการเล่านิทานที่แตกต่างกัน **กิจกรรมทางภาษา** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการเขียน เกมทางภาษา และการใช้หนังสือภาพ **กิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผล การให้ความรู้ผู้ปกครอง และการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย **กิจกรรมการใช้วัตถุธรรม** พบว่า ส่วนมากเป็นการจัดกิจกรรมตามแนวคิดที่เป็นนวัตกรรมทั้งการสอนแบบโครงการ และการสอนภาษาตาม ธรรมชาติแบบองค์รวม **กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่น** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเล่นในกิจกรรม กลางแจ้ง และกิจกรรมการเล่นเสรี **กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบกิจกรรม และ **กิจกรรมศิลปะ** พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมและการใช้สื่อประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมที่นำมาศึกษาเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้เหมาะสมตามวัยและพัฒนาการ โดยการจัดประสบการณ์จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการที่เป็นการบูรณา การทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ไม่จัดเป็นรายวิชา รวมทั้งจัดให้ครอบคลุมกับประสบการณ์สำคัญ สาระที่ควร เรียนรู้และที่เด็กสนใจ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยจัดในลักษณะของกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, น. 57-66) คือ **กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม** เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็ก เล่นตามความสนใจและความต้องการของเด็กตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ใน ห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น **กิจกรรม สร้างสรรค์** เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้สื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลายให้เด็กใช้ทำกิจกรรมศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ เป็นต้น โดยอาจให้เด็กทำกิจกรรมได้ทั้งในและนอกห้องเรียน **กิจกรรม เคลื่อนไหวและจังหวะ** เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างเป็นอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก รำมะนา กลอง เป็นต้น มาประกอบการเคลื่อนไหว ทั้งนี้อาจมีสื่อและอุปกรณ์ให้เด็กใช้ประกอบการ เคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา **กิจกรรมเสริมประสบการณ์/ กิจกรรมในวงกลม** เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการทำงานและการอยู่ร่วมกัน การแสดงความคิดเห็น การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผลและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เช่น การทดลอง การเล่นนิทาน การเล่นเกมทบทวน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การประกอบอาหาร การศึกษานอกสถานที่ เชิญผู้ปกครองและภูมิปัญญาเป็นวิทยากรมาให้ความรู้ เป็นต้น

กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กมีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งจัดได้หลากหลาย เช่น การเล่นเครื่องสนาม การเล่นน้ำเล่นทราย การเล่นเกมการละเล่น เป็นต้น และ**เกมการศึกษา** เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่/ ระยะ เกมการศึกษามีประเภทต่างๆ เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท เกมจัดหมวดหมู่ เกมเรียงลำดับ เกมโดมิโน เกมลอตโต เกมภาพตัดต่อ เกมต่อตามแบบ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยหรือข้อค้นพบของงานวิจัยที่สังเคราะห์ สรุปได้ว่า ประสพการณ์และกิจกรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพฤติกรรม พัฒนาการและคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาสาระของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยและกระบวนการวิจัย ได้ฝึกทักษะทั้งในส่วนของการจัดประสพการณ์และออกแบบการจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัย และการทำวิจัยในระหว่างการศึกษา ส่งผลให้สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยได้อย่างมีคุณภาพทำให้สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. แนวโน้มและทิศทางการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ประเด็นด้านตัวแปรที่ควรศึกษา ในส่วนของตัวแปรต้น ควรมีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ยังมีการศึกษากันไม่แพร่หลายมาทดลองใช้พัฒนาเด็ก พัฒนาคูและผู้ดูแลเด็ก การพัฒนารูปแบบการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก รวมถึงการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก สำหรับตัวแปรตาม ควรมีการพัฒนาความคิดรวบยอด ทักษะ คุณลักษณะ/คุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญและจำเป็นให้แก่เด็กและครูผู้ดูแลเด็ก และพ่อแม่ผู้ปกครอง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านอื่นๆ (Essa, 1999, pp.7-8) ขณะเดียวกันพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และความสำคัญของการพัฒนาเด็ก สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก เอาใจใส่ ให้ประสพการณ์การเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก (คณะกรรมการการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย, 2543, น. 12) ในการศึกษาวิจัยตัวแปรที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะดังกล่าว เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทั้งเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยและกระบวนการวิจัยในระหว่างที่ศึกษาทั้งจากประมวลสาระชุดวิชา การทำงานที่ได้รับมอบหมาย และกิจกรรมการสัมมนาเสริมและสัมมนาเข้ม จึงสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเด็นปัญหาและออกแบบการวิจัยได้ ดังนั้น คณะจารย์วิชาเอกปฐมวัยควรนำมาพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

3.2 ประเด็นเกี่ยวกับวิทยวิธีทางการวิจัย ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มด้านนโยบายยุทธศาสตร์ การพัฒนาเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะที่สำคัญในอนาคตของเด็กปฐมวัย ของครูและผู้ดูแลเด็ก รวมถึงของพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย การทำวิจัยในชั้นเรียนตามบริบทของ

ชุมชน ท้องถิ่น และ โรงเรียนที่นักศึกษาทำงานอยู่ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) การวิจัยเชิงพหุศาสตร์ รวมถึงควรส่งเสริมให้มีการ ออกแบบระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย เช่น การเปรียบเทียบแบบสองกลุ่ม การออกแบบวิจัยแบบ ABAB และการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่บัญชา แสนทวี (2555) กล่าวไว้ว่า ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีการนำรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และรูปแบบการวิจัยที่ผสมผสานระหว่างรูปแบบและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมผสานกันมาใช้ศึกษาหาความรู้ ความจริงที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของเด็กปฐมวัยและปัญหาการวิจัยที่มีความซับซ้อนหลากหลายมิติมากขึ้น

3.3 ประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยต่อยอดและประเด็นอื่นๆ ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้มีการศึกษาวิจัยไว้แล้วในเชิงลึก โดยใช้วิธวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงผสมผสาน เพื่อให้ได้ องค์ความรู้ใหม่มาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และการพัฒนาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง รวมถึงตลอดถึงการวิจัยเชิงเปรียบเทียบในเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนในประเด็นที่น่าสนใจ ข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับ สถานการณ์ในปัจจุบันที่สังคมเริ่มให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ เด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยง และเด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และสิ้นเดือนธันวาคม 2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศสมาชิกอาเซียนจะช่วยให้ครูปฐมวัย ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศเพื่อนบ้าน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า งานวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการพัฒนา ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านร่างกาย ยังมีนักศึกษานักศึกษาน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นคณาจารย์วิชาเอกปฐมวัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงควรส่งเสริมให้นักศึกษาทำวิจัยด้านนี้ให้มากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า กิจกรรมหลักที่นักศึกษานำมาใช้ในการทดลองส่วนมากเป็นกิจกรรมเสริม ประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ริเริ่มหรือวางแผนการจัดกิจกรรม ในโอกาสต่อไป คณาจารย์วิชาเอกปฐมวัยควรให้คำแนะนำ ชี้แนะ และส่งเสริมให้นักศึกษาทำการศึกษากิจกรรมหลักที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมการเล่นเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น

1.3 จากการเปรียบเทียบจำนวนวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาในแต่ละปี พบว่า จำนวนวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของมหาบัณฑิตที่สำเร็จในปีการศึกษา 2547 มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.40 ขณะที่ปีการศึกษา 2555 มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.4 ดังนั้น คณาจารย์วิชาเอกปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงควรรหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อช่วยให้นักศึกษา ทำการวิจัยให้สำเร็จการศึกษาได้มากขึ้น

1.4 จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยจากวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ และข้อเสนอ
แนวทางและทิศทางการทำวิจัยในอนาคตไว้ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและผู้สนใจทางการปฐมวัย
ศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดปัญหาวิจัย และออกแบบงานวิจัยทางการปฐมวัยศึกษาได้

1.5 จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ทางการศึกษาปฐมวัยที่ครู ผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่
ผู้ปกครอง และผู้สนใจทั่วไป สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย และการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยจากวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระทาง
การศึกษาปฐมวัย จากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเท่านั้น จึงควรมีการสังเคราะห์
งานวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่นด้วย เพื่อให้ได้ภาพงานวิจัยทางการปฐมวัย
ศึกษาเป็นภาพใหญ่ในระดับชาติที่สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้าง

2.2 การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควร
ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta analysis) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงประจักษ์
ที่ลุ่มลึกและสมบูรณ์ขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546* (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).

กรุงเทพมหานคร: อรุณกาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546* (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี).

กรุงเทพมหานคร: อรุณกาลาดพร้าว.

กาญจนา ลินทรต้นศิริกุล, และคณะ. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียน*

การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กาญจนา วัจนสุนทร. (2550). หน่วยที่ 5 การวิจัยเชิงพรรณนา ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยทางหลักสูตรและ*

การสอน หน่วยที่ 1-5. (น. 1-47). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คณะกรรมการการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2543). *แผนปฏิบัติการการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัย*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

นลินี ฦ นคร. (2557). หน่วยที่ 1 แนวคิดในการประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการ*

ประเมินและสร้างเสริมพฤติกรรมเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-8. (น. 1-36). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2542). *รายงานการวิจัย เรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา*

ด้านวิเคราะห์ห่อภิมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัย
แห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.

บัญชา แสนทวี. (2555). หน่วยที่ 15 ทิศทางและแนวโน้มการวิจัยทางการปฐมวัยศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชา
หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 12-15*. (1 น. 1-108). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประภาพรรณ เสงี่ยมวงศ์ และคณะ. (2538). รายงานการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2536 ของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่มีการดำเนินการวิจัยในเขตการศึกษา 1
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1. สมุทรปราการ: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สมุทรปราการ.

พัชรา พุ่มพชาดิ. (2548). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

รัตนา ดวงแก้ว. (2555). หน่วยที่ 14 การวิจัยทางการปฐมวัยศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชา หลักการและแนวคิด
ทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 12-15*. (1 น. 1-57). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Essa, E. (1999). *Introduction to Early Childhood Education* (3rd ed.). Albany: Delmar publishers.